

## PAPER DETAILS

TITLE: BİR AYDIN PARODİSİ: TUTUNAMAYANLAR

AUTHORS: Secaattin TURAL

PAGES: 37-42

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/338479>

**BİR AYDIN PARODİSİ: TUTUNAMAYANLAR****Secaattin TURAL<sup>1</sup>****Öz**

Türk romanında mizah duygusu en kuvvetli yazarların başında gelen Oğuz Atay, kendisinin de temsilcilerinden biri olduğu küçük burjuva aydınının portesini parodi düzleminde ve acı bir alayın eşliğinde ironik bir dille çizer. Parodinin başka bir eser veya düşünceyle komik bir uyumsuzluğu hatta alayı içerdiğini hatırladığımızda Atay'ın Batılılaşma maceramızdan başlayarak Cumhuriyet devrimlerine uzanan ve giderek Türkiye'deki sol ve sağ ideolojiye yönelik eleştirilerini bu teknik üzerinde temellendirdiğini görüyoruz. Atay'ın ironik üslubunun hicve dönüşmediğini hatta bir şakada kaldığını iddia eden araştırmacıların yanında ironiden çok humor duygusunun daha belirgin olduğunu söyleyen eleştirmenlerin varlığı bizi Atay'ı hala tek bir açıdan yorumlamaya çalışmanın yanlış olduğu kanısına götürmüştür. Bir karnaval havasında birçok metin parçacıklarının adeta üst üste yığıldığı bir anlatı olan Tutunamayanlar'a baktığımızda, ironi, hiciv, kaba mizah, kara mizah, alay, şaka birbirleriyle uyum içinde özellikle parodi düzleminde buluşmuştur. Bu iddiaların temel dayanağı ise Atay'ın kendisini de içine alan ve Tutunamayan olarak tarif ettiği aydına yaklaşımındaki alayın naifliği ve herhangi bir çözüm yolu göstermediği için havada kalmış olduğudur. Eleştirmenleri ikileme düşüren şey ise metinde Atay'ın alaycı tutumunun satirik bir görünüme büründüğü sayfalardır. Kara mizahın örnekleri sayılabilecek bir dil kendini gösterirken naifliğin yerini hicvin acılı alayı alır. Bu husus aslında Tutunamayanlar romanının bir parodisi olarak da yorumlanabilir. Kendini gerçekleştiremeyen ve birey olamamanın verdiği ıstırapı yaşayan aydınımız ironi düzeyinde kalacak bir varoluş sorununu zihni bir düzlemde ele alacakken, toplumu eğitmesi gerektiğini hatırlayan sorumlu bir aydın profiline bürünmek zorunda kalmış ve kaba ve basit çözümler peşinde koşmasa da her Türk aydını gibi "Işık" olmaya çalışmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Aydın, mizah, parodi, ironi, komedi.

**AN INTELLECTUAL PARODY: TUTUNAMAYANLAR****Abstract**

Oğuz Atay, who is one of the most important Turkish writers that have a powerful sense of humor, draws portrait of the petty bourgeois intellectuals –he is also one of the representative of them– ironically in a plane of parody by a bitter procession. When we remember that a funny incompatibility of parody with another work or thinking and even it's extending the procession, we see that Atay justifies his criticism for our Westernization adventure to Republication revolution and the left and right ideology in Turkey on this technique. In addition to the researchers claimig Atay's ironic style does not turn into satire and even it remains as a joke, the existence of critics saying that his humor sense is more pronounced than irony, take us to the belief that it is wrong to still trying to interpret Atay from one angle. When we look at Tutunamayanlar that is a narrative of almost many text snippets are piled on top at a carnival atmosphere, irony, satire, rude humor, black humor, procession, joke are met in a harmony with each other especially at the plane of parody. The basic premise of these claims is naivety of procession in the approach to intellectuals as Atay describes

<sup>1</sup> Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, secaattintural@yahoo.com [Makale kayıt tarihi: 20.3.2017-kabul tarihi: 10.4.2017].

them as Tutunamayan “disconnectus erectus” also as he regards himself like them and it’s remaining up in the air because he does not show remedy. Furthermore the thing that pulling critics into dilemma is Atay’s cynical attitude of the pages that are wrapped in a satirical view in the text. As a language that can be considered as examples of black humor shows itself, mourning procession of satire takes place instead of naivety. This issue can actually be interpreted as a parody of the novel *Tutunamayanlar*. Our intellectual that is unable to perform himself and suffering from failing to be individual was forced to take on an intellectual profile recalling the need to educate the society and tried to be “Light” like all Turkish intellectuals even though he did not run after rude and simple solutions, instead of dealing with the existence problem which would remain at an irony level in a mental plane.

**Keywords:** Intellectual, sens of humour, parody, ironical, comedy.

*Tutunamayanlar* romanı üzerine bugüne kadar yapılan incelemelerin ve eleştiri yazılarının ortak yargısı nedir diye sorulsa kuşkusuz herkesin vereceği cevap şudur: Roman parodik bir düzlemde ironinin eşlik ettiği bir mizah duygusu ve diliyle oluşturulmuş avangard bir metindir. Parodinin daha önceye ait bir metnin ya da düşüncenin başka bir metinle nihai olarak komik etkisi yaratacak biçimde uyumsuz bir çerçeveye konması olarak tanımlanabileceğini söyleyebiliriz (Cebeci, 2008, s. 82). Bu anlamda çalışma konusu olarak *Tutunamayanlar*’ı seçmiş olmamda parodinin romanın başat unsuru olmasının etkisi olduğunu söylemeliyim. Roman bir eleştirmenimizin deyişiyle “hak ediyor olsa da olmasa da toplumun/çevrenin onayını kazanmış bir kişinin, düşüncenin olgunun saygınlığının ya da sahip olduğu gücün, alay aracılığıyla etkisiz kılınması” anlamına gelen ironiyi alaycı bir tonlamayla kullanmıştır (Ecevit, 2005, s. 268). Buradaki alaycı tonlamanın pek çok eleştirmen tarafından farklı yorumlandığını söylemeliyiz. Nurdan Gürbilek romandaki alayın ironik olduğuna dikkat çekerken, (Gürbilek, 2007, s. 242), Ali Akay ironinin yerine bir Yahudi humoruna yani nükte taşıyan bir mizah anlayışına sahip olduğunu ileri sürer (Akay, 2007, s. 315). Fakat her iki eleştirmenin de bizim de katıldığımız bir sonuca vardığını söylemeliyiz. Roman hiciv üslubuna sahip değildir. Çünkü hicivde hicveden kişinin eleştirisi kendine yönelik değildir. Attığı oklar kendisini yaralamaz ve kendisinden emindir. Toplumun veya kişinin eksik ve yanlışlarını gören, gösterebilen bir kimliğe bürünür. Dolayısıyla alayının nesnesiyle bağlarını koparmıştır. Hâlbuki Oğuz Atay, söz konusu romanında kendisini alayının nesnesi haline getirerek müstehzi bir tavır takınmıştır. Belki de ilk kez okuyucu kendisine üstten bakmayan, ne yapacağını buyurgan bir dille söylemeyen bir aydın/yazarla karşı karşıya gelmiştir.. Tanzimat’tan bu yana yazarlarımızın yahut başka bir deyişle aydınlarımızın aynı zamanda toplum mühendisi kimliğine büründüklerini düşündüğümüzde demek istediğimiz şey daha rahat anlaşılacaktır. Tabandan kaynaklanmayan ve kendi kültürel dinamiklerince desteklenmeyerek bir medeniyet krizini beraberinde getiren Batılılaşma/Modernleşme maceramızda devletin ve aydının çoğu kez Jakobence bir tavırla tercümanlığına ve yol göstericiliğine alışmış bir millet için hayli farklı bir aydın tipidir Atay. Adeta halkın aydın karşısındaki aşağılık kompleksini yenmeye karar vermiş gibidir. Ona bir rövanş imkânı tanır. Aydını iyice silikleştirerek, zayıf düşürerek, hatta en önemlisi gülünçleştirerek gardını düşürmesini sağlar. Daha önce yalnızca Tanpınar’ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü’nde gördüğümüz Türk aydınına yönelik ironi silahı bu romanın bütününde kullanılmıştır. Romanda yer alan şu cümleler bunun bir kanıtı olarak yorumlanabilir:<sup>2</sup>

“Hesaplaşma günü geldi. Biz fakirler, zavallılar, yarım yamalaklar, bu kitapları okuyup teselli olurken içinizden güldünüz....Hatta sizlerden büyük düşünürler çıktı ve bu kitapların bizleri uyuşturmak için

<sup>2</sup> *Tutunamayanlar* romanından yapılacak alıntıların sayfa numaraları kitabın şu baskısından alınmıştır. ATAY, Oğuz (2004), *Tutunamayanlar*, 35. bs., İstanbul İletişim Yayınları,

yazıldıklarını ileri sürdüler. Biz zavallılar, ya bu düşüncelerden uzak kaldık, ya da bunları yazanları bizden sanarak alkışladık. Yani uyuttular alkışladık, uyandırıldık alkışladık....Sizler olmadan yaşayabileceğimizi bilmiyorduk...bu çok masraflı dünyada bir de bizlere bakmanız katlanılması zor bir fedakarlıktı...” (Atay, 2004, s. 225).

Görüldüğü gibi Atay, bir anlamda halk-aydın arasındaki kültürel çatışmayı belki de metnin genel havasına hiç de uymayan gayet ciddi bir dille ortaya koymuştur. Tutunamayanlar romanındaki aydın tipi ise Selim Işık ve Turgut Özben örneğinde bırakın topluma yön vermeyi, kendi hayatlarını bile doğru düzgün idare edememiş, hayat karşısında beceriksiz, Bir yazarımızın dediği gibi “hayat acemisi” olmalarıdır. Gerçi Turgut Özben Selimleşmeden önce “Tutunamayan”lardan değil, yumuşakçalardandır, fakat ancak “öz ben”ine kavuştuğunda yani Selimleştiğinde bu değişim gerçekleşecek ve o da bir tutunamayan olarak ansiklopedide yer alacaktır. Atay, ansiklopedi parodisi yaptığı “Garip Yaratıklar Ansiklopedisinden” bölümünde Tutunamayanları şöyle tarif eder:

“Disconnectus erectus’: Beceriksiz ve korkak bir hayvandır. İnsan boyunda bile olanları vardır...Yalnız pençeleri ve tırnakları zayıftır...Gözleri çok büyük olmakla birlikte, görme duygusu zayıftır...Bu nedenle tehlikeyi uzaktan göremez....İçgüdüleri tam gelişmemiştir. Kendilerini korumayı bilemezler...Din kitapları bu hayvanları yemeyi yasaklamışsa da gizli olarak avlanmakta ve etleri kaçak olarak satılmaktadır....Anlayışlı bakışlarla süzerseniz, hemen yaklaşırlar size...Başları daima önde gezdikleri için çeşitli engellere takılırlar ve her tarafları yara bere içinde kalır....” (Atay, 2004, s. 15).

Selim Işık’ın notlarından bir parça olan yukarıdaki ifadelerde Atay, kendisinin de içinde yer aldığı bu yeni aydın tipi için “kendini yeterli görmeyen, topluluğun eylemine engel olabilecek sorunlarını çözmeden, onu güdebilecek güçte olmadığını” söyleyebilecek kadar cesurdur (Atay, 2004, s. 93). Atay, acıklı bir alayla içinden çıktığı sınıfı, yani küçük burjuva dünyasını alabildiğine hırpalır. Aslında onun alayı Tutunamayanlara değil, yumuşakçalara yani hayata tutunmuş, hayat karşısında kendinden emin, fakat ufak hesaplar peşinde koşmasına rağmen büyük ideleri olduklarına kendilerini ve bizleri inandırmış yarı aydınlara karşıdır. Ancak Tutunamayan kahramanlarını da yukarıda görüldüğü gibi acı bir alayla da olsa karikatürleştiriyor. Fakat buradaki ironi her ne kadar kendine dönükse de “tutunamayan”lara karşı sempati duymamızı sağlayan bir üslup karşısında olduğumuzu kabul etmeliyiz. Atay, tutunamayanları hor gören, onları dışlayan, ezen küçük burjuva dünyasını kıyasıya eleştirirken ve yalnızlığını sürekli vurgularken “soytarınlığı, maskaralığı, baştan kabul eder, kendini gülünçleştirir (Gürbilek, 2007, s. 241). Atay, küçük burjuva aydınına eleştirisini “Günlük”ünde de gizlemez. “Burjuva olmaya çalışan, aydın olma özentisi içinde çırpınan azınlığın yaşantısı ölüdür” derken içinden çıktığı sınıfı doğrudan eleştirir (Gürbilek, 2007, s. 286).

Atay, romanında yalnızca aydın parodisi yapmaz, onun metnini zenginleştiren en önemli unsur sosyal, siyasi, kültürel olsun hemen her şeye ironi ve mizah penceresinden bakabilmesi ve Cumhuriyet döneminde meydana gelen dil tartışmalarına yaptığı ironik göndermelerdir. Turgut’un hikâyesi anlatılırken, yanlışlıkla mektep yerine okula gittiğinden bahsedilmesi, budun kelimesinin “but” olarak anlaşılması, Andımız metninin “korumak, saymak, üstün tutmak, doğruyum, yaşam, onlardan herkesten intikam almaktır, olmaktır, çalışkanım, armağan olsun” şeklindeki ironik anlatımı buna örnek olarak verilebilir (Atay, 2004, s. 75). Yine Türk tarih tezi de onun gözünden kaçmayacaktır: “Tarih, yurt bilgisi, coğrafya her şey bizden çıkmıştır ve gene bize dönecektir” diyen Turgut alaycılığını sürdürür ve bu tezi parodileştirir. Fotoğrafya kelimesinin kökenini açıklarken Orhun Yazıtları’nda buna benzer bir tekniğin varlığından bahsedildiğini, ancak teknik yetersizlik dolayısıyla geliştirilemediğini, Orta Asya’yı

ziyaret eden Fo-To-Çu adlı Çinli bir teknisyenin yazıtlardan çıkardığı bu bilgiyi geliştirerek Fotoğrafıyı bulduğu ile ilgili bölümler ve söz konusu Çinlinin aslında Moğol bir babadan geldiğinin ve buna ek olarak Avrupa'daki ilerlemenin buna bağlandığının söylenmesi Türk Tarih tezinin parodileştirilmesidir (Atay, 2004, s. 78). Yine şarkılar bölümünde “Orta Asya'daki pembe elipsin içinden/ Çıkan kırmızı oklara binerek, Bozkurtlar kanatlı Çin'den Nasıl uçmuşlarsa Tanca'ya kadar/ Ben de altı yaşında dar/ ve yüksek çamurluklu tenezzühle (Ford T Modeli) Ankara'ya ulaştım” derken de aynı ironiye devam eder (Atay, 2004, s. 119).

“Türkçede “cam, hasır, kravat, kira, kiraz, masa, tabak, tabut, müzik, cümle, tabut” kelimelerinin bulunmaması sonucunda “Türkler camdan dışarı bakmazdı, hasır üstünde oturmaz ki bu Osmanlılarda başlamıştır, kravat takmaz, ev kirası vermez çünkü ev kirası vermek iptidai komünizmden toprak burjuvazisine geçince başlamıştır, kiraz yemez ve mektepte tahsil etmezdi” (Atay, 2004, s. 138).

Bunun yanında Orhun Abideleri'ni parodileştirdiği bölümde Ortu-Alga bölgesinde yapılan kazılarda ortaya çıkan Bilig-Tenüz (Bilgi Denizi)'ün bir çeşit ansiklopedi olduğunu söylemesi, Kitabeleri okuyanların yine yabancı Türkologlar olduğuna değinmesi ve Türkiye'nin bürokratik engeller yüzünden oraya uzman gönderememesi gibi ayrıntılar ironik bir dille vermiştir (Atay, 2004, s. 144). Görüldüğü gibi Atay yalnızca tarih tezini ya da Öz Türkçecilik akımının parodisini yapmamakta aynı zamanda tarihe bakışımızı ve yorumlayışımızdaki eksikliklerimize dikkat çekmektedir. Özellikle Göktürkçe parodisi yaptığı Bilig Tenüz anıtının ansiklopediye benzer düzenlenişindeki U maddesindeki şu ifadeler hayli çarpıcıdır.

Tanrı usıg baştan alır

O tüşünir yerge çünkü

Yani Allah aklımızı başımızdan aldı ama, bizim yerimize düşünmek için (Atay, 2004, s. 147).

Romanda felsefe özbilgenlik, cebir zorbilim, düzgünayak dans yerine kullanırken Öz Türkçecilik akımı bir kez daha komikleştirilir.

Eğitim sisteminde yer alan ideolojik bakış açısı da Atay'ın alaylarından kurtulamaz. “Savaş cepheye bitti(yirmi yıl önce)/ Oysa bir türlü bitmez okul kitaplarından ince/sesimle okuduğum şiirlerde” diyen Selim Zafer Bayramında bayramları karıştırarak babasından harçlık isterken ironi dozu iyice artmıştır. Bu aslında Tanzimattan bu yana devam eden hayatımızın ikiliğinin yol açtığı trajikomik yanımıza yapılan ironik bir göndermedir.

Oğuz Atay, romanında daha önce belirttiğimiz gibi yalnızca küçük burjuva aydınına yöneltmez eleştiri oklarını. Türk tarih tezine yönelttiği ironik söylem özellikle Cumhuriyet dönemindeki Türkçü ve sosyalist, Kemalist, hümanist çevreleri de kapsar. Mavi Anadolu ve Eski Yunan medeniyeti ile bağ kuran hümanist çevreleri anlattıklarının bir milleti oyalayan ve kendi gerçekliğinden koparan bir masal, ninni olduğunu vurgulayarak komikleştirir. “Dandini dandini dastana” diye başlayan ninniye “Kutlug Dandini” ve Farsus Dasdana” adlı iki prensin hikayesi içinde verilen aslında tarihimizin oluşumunda herkesin bir yanından geçtiği tarih tezleridir (Atay, 2004, s. 174).

“Ninni yavrum bebeğime

Kirler dolar göbeğime

Dandini vurma erkeğime

Dandini dandini dasdana

Dasdana kızmış köpürmüş

Gitmiş Hartugu öldürmüş

Danayı kovarken gülmüş

Yemesin lahanayı

Çoban kızı, çoban kızı. Neden bana bakmadın

Saçlarına neden lotus çiçeği takmadın?

Beyaz güller ayağını incitiyor, basma sen.

Gün Tanrısı aşık sana, güzel aspersen”

Bir halk ninnisinden komik bir dile tarih tezini çıkarmayı da deneyerek iyice gülünçleştirme yoluna gider Atay. Böylece özellikle tek parti döneminin devlet-aydın işbirliğinin sonucu olan siyasi ve kültürel tarih yazıcılığı ironi silahıyla vurulmuş olur.

Orta Asya’da kurulan bir gençlik hareketini Yeni Osmanlılardan Türkçü-Batıcı Jön Türklüğe oradan sosyalizme doğru evrilen bir aydınlanma hareketinin parodisi haline getiren Atay’ın ironisi giderek hicve dönüşür. Selim’in yazdığı metin parçaları içinde verilen bölümlerde Orkan Talmug, Salgan Saçak, Durman Elger, Yılgin Mete, Gökçün Karma, Düzen Silik” gibi isimler geniş bir ideolojik yelpazenin eleştirisinin kahramanlarıdır. Atay, Türkçü ve sosyalist aydınların toplumu kurtarma misyonlarını olduğu kadar Öz Türkçecilik akımını parodileştirdiği bu bölümde özellikle “Düzen Silik” ismi ile Selim Işık arasında bir bağ da kurmuştur.

“Salganla aynı okulda çadırbilim (bugünkü dilde karşılığı yok) öğretim üyesi, kumral, uzun boylu, sıskaca, içe dönük, kadınlarla ilişkisi yok. Gökçeyazını sever, ağırbaşlı bir görüntüsü var.” cümleleri buna örnek olarak gösterilebilir (Atay, 2004, s. 187).

Oğuz Atay altmışlı yıllarda girdiği sosyalist çevrelerin eleştirisini yaptığı bu bölümde onlardan neden uzak düştüğünün ipuçlarını da vermiştir: “Kendilerine değiştirme kurulu adını takan bu yedi kişi sabahlara kadar içiyorlar. Bir iş görecekları yok” Onların toplumdan kopuk olduklarını ima etmekten de kalmaz: Gökçin aslında kurtarmayı düşündükleri halkın bir temsilcisine şöyle seslenir: “Ahmak diye kükredi Gökçin. Ben Bilig Tenüz’ü okuyorum artık. Sizlere ışık getirmek için çabalıyorum. Tutucu döneke, yıkıl karşımdan” (Atay, 2004, s. 190). Aydının halka yabancılığının yanında ona üstten bakışının da sembolü olan bu ifadeler Atay’ın sosyalizme değil ama sosyalist aydınlar güvensizliğinin de işaretlerindendir. İçinde bir dönem yer aldığı arkadaşlarının idealizminin içi boşluğunu anlatmaya devam eder. “Bizden önce toplumcu çaba gösterenler de, aynı nedenle acı çekmişlerdir” diyen Düzen’e Orkan “Ben eylemin kuramını saptamaya çalışırken sen günlük uğraşların devdenizine (okyanusuna) dalıp gitmişsin” (Atay, 2004, s. 191) diye cevap verirken söz konusu sosyalist aydınların kendi aralarındaki çatışmaları bile aşamamışken toplum önderi olarak öne çıkmalarını eleştirmektedir. Söz konusu çevrelerin kuram- kadın-içki üçgenine saplanması ise “Herkes iyice esrik olmuştu. Sonunda Gökçin’in at uşağını çağırdılar, ona sıkılmaz (müstehcen) türküler söylediler. Salgan’la Kutbay içki yarışına girdiler, Salgan Kutbay’a saldırdı.. Sonra birbirlerine sarılarak biçimsiz bir düzgunayak (dans) yaptılar ve hep birlikte sızdılar” cümleleriyle tasvir eder (Atay, 2004, s. 198).

Oğuz Atay birçoğu eski dostu olan bu çevrelere “cüceler ordusu”, “sahte eleştirmenler” ve “çete” gibi isimler takmıştır (Ecevit, 2005, s. 322). Zira kitap yayımlandığında eski çevresi adeta sükût suikasti ile cezalandırmışlardır. Bazıları da romanı toplumcu olmamak ve bireyci olmakla suçlarken aslında tam da Atay’ın ironisini gerçek kılmış oldular. Atay’ın kurtarıcı bir figür olarak romanının merkezine yerleştirdiği İsa figürü tutunamayanların sembolü olarak yorumlanabileceği gibi İsa gibi kendilerine kurtarıcı misyonu yükleyen ama iş eyleme geldiğinde kararsızlık geçiren Hamlet tarzı aydınlara yönelik bir eleştiriyi de içermektedir (İrzık, 2007, s. 262). Özellikle karnaval havasında geçen romandaki genelev sahnelerinde Selim’in ezilenlerin yanında yer almak için ikinci kez dünyaya geleceği ile ilgili bölümler İsa’nın ikinci kez dünyaya gelişi ile ilgili inancın parodisi olarak yorumlanabilir (Atay, 2004, s. 270).

Tutunamayanlar romanı herkesin bildiği gibi sadece aydınlara yönelik ironi dolu bir metin değil. Bununla bağlantılı olarak devletin işleyişi, bürokrasinin Kafkaesk bir tarzın eşliğindeki ironik anlatımı, Kitab-ı Mukaddes’teki “on emir”in parodisi olarak, Doğu-Batı sorunsalı gibi temalar da Atay’ın alaycı dilinden kurtulamamıştır. Ancak biz bu çalışmamızda konuyu sınırlandırmak zorunda olduğumuzdan yalnızca aydın eleştirisine girmek zorunda kaldık. Bu roman acıklı bir güldürü, acı bir alay olarak da okunabilir. Doğruyu temsil etmediğinin, alay ettiği nesneyle aynı düzlemde yer aldığının ve aczinin fakında olan, kendisine bireyci sosyalist diyen bir “tutunamayan”ın, hayatıyla eseri arasında kesin bir çizgi çekmemiş bir aydının romanı olan Tutunamayanlar, hayata bir şekilde tutunduğunun farkında olan fakat bundan duyduğu memnuniyetsizlikle yazarak “tutunamayan” haline gelmek isteyen Turgut Özben’in yoksa Atay mı desek, çocukluk ve gençlik yıllarındaki Selim’e yani bir tutunamayana dönüşme macerasıdır. Daha doğrusu Atay’ın ve Turgut’un iç yolcuğunun ve öz benliklerine kavuşma macerasının ironik bir anlatımıdır Tutunamayanlar.

Roman üzerine değerlendirmelerde bulunanların Atay’ın herhangi bir yol göstericiliğinde bulunmadığına dair eleştirilerinin yanında asıl dikkat çekici olan şey, Atay’ın yakın dostlarından bazılarının “Osmanlıca, Öz Türkçe” parodisi yaptığı bölümlerde kullandığı kelimelerin romanın en önemli üslup, teknik oyunlarından biri olduğunu anlamayarak onu bu kelimeleri kullanarak gerici damgası vurmuş olmalarıdır. Zamanında Turgut Uyar’ın da böylesi bir suçlamayla karşı karşıya kaldığını hatırlarsak Türk edebiyat eleştiri ortamının seviyesi hakkında fikir sahibi olabiliriz. Bu husus onun “Ben Buradayım ey okuyucu sen nerdesin” diye neden seslendiğinin cevabını da vermiş oluyor. Aynı zamanda ona yöneltilen eleştirilerin romana girecek kadar parodiye müsait olduğunu da söylemeliyiz. Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki Türk okuyucusu Tanpınar hariç tutulursa o güne kadar bu derece “şakacı, oyunbaz, sen budalasın ama ben senden daha budalayım” diyecek kadar da kendini gülünçleştirebilen bir yazarla karşılaşmamıştır.

### Kaynakça

- Akay, A. (2007). Oğuz Atay’da Kimliksizleşme ve Sense of Humour. H. İnci (Ed.), *Oğuz Atay’a Armağan* (ss. 314-322). İstanbul: İletişim.
- Atay, O. (2004). *Tutunamayanlar*. İstanbul: İletişim.
- Cebeci, O. (2008). *Komik Edebi Türler*. İstanbul: İthaki.
- Gürbilek, N. (2007). Kemalizmin Delisi Oğuz Atay. H. İnci (Ed.), *Oğuz Atay’a Armağan* (ss. 241-254). İstanbul: İletişim.
- Ecevit, Y. (2005). *Ben Buradayım*. İstanbul: İletişim.
- İrzık, S. (2007). Tutunamayanlar’da Çok Seslilik ve Sınırları. H. İnci (Ed.), *Oğuz Atay’a Armağan* (ss. 258-266). İstanbul: İletişim.